

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus III. An lex naturæ sit immutabilis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

nomii cap. 7. Vel secundò, sumuntur fœdera determinatè, v. g. pro hac, vel illa pacificatione, Monasteriensis, Neomagensis, Pyrenæa, &c. & sic sunt juris non gentium, sed civilis: quia ut sic non introducuntur moribus gentium; neque respiciunt per se communem gentium felicitatem, prout illa humanam societatem constituunt & quasi rempublicam universi, sed constituuntur auctoritate summorum Principum & Magistratum; atque in cujuslibet partis fœderatæ propriam felicitatem referuntur, quod pertinet ad jus civile: neque enim, si Hispanus cum Gallo pacem inierit, ideo vel Hispanus Gallicæ, vel Gal-

lus Hispanicæ gentis felicitatem quærit, sed quælibet gens suam, prout manifestum fit ex punctis in ejusmodi fœdera deductis. Nec refert, quod plures diversæ gentes populique in ejusmodi fœdera conveniant, uti nunc Anglia, Hispania, Imperium, Belgium, Sabaudia &c. contra Gallos; nam & in istis quælibet pars fœderata proprii statûs & Reipubl. conservationem ac felicitatem principaliter intendit. Vel tertio per fœdera intelligitur ipsa fœderis observandi religio; & hæc procul dubio est juris naturalis, siquidem, fidem esse servandam, ipsa rationis naturalis principia præscribunt.

ARTICULUS III. An lex naturæ sit immutabilis?

SUMMARI A.

1. Quot modis fieri possit legis mutatio?
2. Materialis mutatio legis naturalis fieri potest humana potestate.
3. Non tamen in omni præcepto.
4. Quæ sunt de jure naturæ permissivo, humanitus mutari possunt.
5. Nulla potestate lex naturæ formaliter mutari aut dispensari potest.
6. Objectiones ex S. Scriptura Auctoritate diluuntur.
7. Ad variarum dispensationum exempla objecta respondetur.

§. I.

Præsupposita.

1. Supposita divisione legis naturalis in præceptivam & permissivam; Notandum est, mutationem legis fieri vel quoad existentiam, vel quoad specificationem: quoad existentiam fit, quando lex in humana mente per invincibilem ignorantiam nullam habet existentiam, vel habitam amittit. Et hoc sensu quæri potest, an lex naturæ invincibiliter ignorari possit? ad quam questionem in prioribus responsum est, legem naturalem quoad prima principia moralia ex nullius ratione utentis mente tolli posse, bene autem quoad secundaria, quæ per remotiorem consequentiam ex primis deducuntur. Quoad specificationem lex mutari dicitur, quando id quod per legem prius erat illicitum, postea fit licitum, vel econtra, quod quidem fieri potest dupliciter, nempe ab intrinseco, & extrinseco. Ab intrinseco fit, quando mutato fine & ratione legis, cessat etiam obligatio legis, vel in totum, & tunc dicitur cessatio legis, vel in particulari occasione, & tunc dicitur interpretatio legis. Ab extrinseco lex mutatur, quando ab habente potestatem, nempe à legislatore, revocatur vel in totum, & tunc dicitur abrogari; vel ex parte, & quoad aliquem casum aut personam particularem, & tunc dicitur fieri dispensatio; nam dispensatio dicitur relaxatio juris à superiore facta cum aliquo particulari, remanente vigore juris. Rursus. Mutatio vel dispensatio legis potest esse mutatio legis formaliter & propriè, vel tantum materiali-

ter, & impropiè. Mutatio legis formaliter quæritur, etiam vocat intrinsecam, est, cum legis obligatio definit remanente objecto legis sub iis circumstantiis, sub quibus terminat intentionem legislatoris; materialiter & impropiè [quod etiam appellant extrinsecè] lex mutatur, quando materia sive objectum legis ita mutatur, ut ad illud legislatoris intentio & legis obligatio jam amplius se non extendat. His positis

Certum est primò, Legis naturalis materiam tantum & impropiam mutationem non tantum divinam, sed etiam humanam potestate fieri posse, quando nimirum materiæ & objecti mutatio ejusmodi potestati subest; Certum quippe est de facto mutatam materiam præcepti naturalis, præceptum naturale non obligare, non quia præceptum ejusve obligatio mutetur, sed quia non invenit objectum, circa quod deberet suam obligationem exercere: ergo si DEUS vel potestas humana possit mutare materiam legis, similiter poterit fieri extrinseca mutatio legis naturalis. Antec. constat in lege naturali reddendi depositum, servandi naturale secretum, quæ præcepta non obligant in casu, quo reddendo depositum, vel servando secretum, damnum Reipubl. sequeretur; hæc quippe præcepta non aliter respiciunt redditionem debiti, & servationem secreti, nisi sub implicita conditione boni communis, ad quod omnia tacite referuntur: quæ deficiente mutatur objectum & materia legis, & consequenter obligatio legis ad talem casum se non extendit, ipso nihilominus vigore legis penitus immutato. Sic pariter, etiam si sit lex naturalis, ne quis occidat seipsum, si DEUS, qui est Dominus vitæ & mortis, expressa revelatione & præcepto potestatem homini tradat, licita erit occisio sui ipsius; si ereditur faciat donationem mutui, cessabit naturalis obligatio mutuum restituendi, &c.

Certum est secundò. Non omne præceptum legis naturalis etiam materialiter mutari posse: quando nimirum materia legis est simpliciter immutabilis: ita quippe in præcepto non blasphemandi, non mentiendi &c. nulla est mutabilitas, aut dispensabilitas, quia materia prohibita habet intrinsecam & essentialem repugnantiam cum divinis perfectionibus.

o o ;

Certum

4. Certum est tertio, ea quæ sunt de jure permisso naturali, mutari posse: neque enim ratio naturalis dicitur, illa esse necessaria ad conservandam morum honestatem: sed tantum tribuit moralem facultatem illa retinendi, quamdiu legitimam auctoritatem habentibus aliud expedire non videbitur. Sic rerum communitas, & hominum libertas est de jure naturæ permisso, quia natura ex se non præcipit, sed permittit homines gaudere bonis communibus, & possessione suæ libertatis, quamdiu boni communis ratio aliam dispositionem non introduxerit, quæ jure gentium introducta est in servitutibus, & rerum divisionibus. Dubium superest, an jus naturale præceptivum formaliter & propriè mutari, aut dispensari possit, sive per humanam, sive per divinam potestatem? Ubi posse in quibusdam remotionibus conclusionibus, & casibus particularibus jus naturæ Summi Pontif. auctoritate limitari, aut dispensari censuit Angelus V. Papa n. r. Sanch. l. 8. de matrim. d. 6. cum pluribus à se relatis. Posse in jure naturæ secundario, & in quibusdam præceptis secundæ tabulæ à DEO propriè dispensari, haud obscure docet Scotus in 3. d. 37. q. un. à n. 5. cum plerisque suæ scholæ.

§. II.

Resolutio quæstionis.

5. CONCLUSIO. Jus seu lex naturæ præceptivæ verè & formaliter neque humanâ, neque Divinâ potestate mutari, aut dispensari potest. Ita S. D. q. 94. a. 5. & 6.

Ratio est primò. Lex DEI æterna, consistens in actu, partim simpliciter, partim hypotheticè necessario, mutari, & dispensari non potest: atqui lex naturalis ex parte DEI est lex æterna ipsius, consistens in imperio necessario prohibente actus intrinsicè malos, & præscribente ea, quæ necessariam habent convenientiam cum bono naturæ rationalis, ex suppositione quòd decreverit creare naturam rationalem, quæ per liberos actus tendat in suum finem: Item fundatur in actu necessario simplicis intelligentiæ, quo DEUS cognoscit, actus intrinsicè malos esse inordinabiles ad se ut ultimum finem, & esse suis Divinis perfectionibus repugnantes, adeòque impermissibiles: sicut ergo est impossibile istos actus mutari, ita pariter est impossibile mutari legem naturæ.

Unde summo opere miror, quanam consequentiâ quidam Rec. Scotista in Disp. de Leg. D. 1. q. 5. à n. 9. doceat, posse DEUM propriè dispensare in quibusdam præceptis Decalogi, cum paulò antè eadè distinctione q. 2. n. 18. dixisset, regulam legis naturalis haud esse aliam, quàm incommutabilem æternam DEI voluntatem, seu rectius actum Divinæ voluntatis necessarium, quo ab æterno vult obligari quamcunque creaturam rationalem ad faciendum ea, quæ sunt intrinsicè bona, ac omittendum ea, quæ sunt intrinsicè mala: Certè omnis dispensatio est aliqua legis mutatio, quâ nempe voluntas legislatoris facit licitum, quod antecedenter faciebat illicitum: sed lex naturalis juxta prædictam Scotistam est necessaria & immutabilis, adeòque incapax mutationis: ergo pariter est indispensabilis.

Ratio est secundò. Lex naturalis fundatur in intrinsicè convenientia vel disconvenientia actionis humanæ cum natura rationali [ut admittit prædictus Scotista l. cit. n. 7.] sed ista est intrinsicè immutabilis: ergo.

Confirmatur. Ut feret aliqua mutatio vel dispensatio in lege naturæ, debet remanere objecto cum omnibus circumstantiis fieri licitum, quod lege naturæ est illicitum: sed hoc est simpliciter impossibile: ergò. Minor probatur: Est impossibile, ut fiat licitum, quod est disconveniens naturæ rationali quâ tali: sed quicquid est lege naturæ illicitum, est disconveniens naturæ rationali quâ tali, ideoque etiam inordinabile in debitum finem ultimum: ergo pariter est impossibile, ut, quod lege naturæ est illicitum, fiat aliquando licitum.

Oppones è S. Script. primò. DEUS cum Abrahamo dispensavit in quinto præcepto, *Non occides*, quando ipsi præcepit, ut immolaret filium Gen. 22. Secundò in sexto præcepto cum Osee, quando ipsi præcepit, ut acciperet mulierem fornicariam. Tertio in septimo præcepto cum Hebræis, quando ipsis concessit spolia Ægyptiorum Exod. 11. Quarto in monogamia & indissolubilitate matrimonii, cum antiquis Patriarchis plures uxores, & Hebræis libellum repudii permisit. Accedat auctoritas D. Bernardi, qui l. de dispens. & præc. c. 5. ita loquitur de præceptis secundæ tabulæ: *Quo etsi nullam prorsus humanam dispensationem admittunt, nec cuiquam hominum ex his aliquo modo solvere aut licuit, aut licebit, Dominus: tamen horum quod voluit, & quando voluit, solvit.*

Respond. Per adducta exempla nequaquam formalem, & propriè dictam mutationem, vel dispensationem legis evinci, cum per solam materiam & objecti mutationem commodissime explicentur: in quantum nempe DEUS, cui Dominus vitæ & mortis ac universæ creaturæ Abrahamo concessit potestatem in vitam filii, Osee in corpus meretricis, Hebræis in bona Ægyptiorum: quamvis ex DD. Hieronymo, Augustino, Irenæo: aliisque PP. advertat Suarez, exemplum Osee parum vel nihil probare, cum rectè intelligi possit, quòd DEUS præcepit Osee, ut sibi mulierem fornicariam legitimo conjugio sociaret. Sic etiam vi ejusdem supremi dominii potuit DEUS marito concedere jus in plures uxores, & tollere jus uxoris in corpus mariti, marito remittere obligationem respectu uxoris, quo casu mutato legis naturalis objecto, neque monogamiam neque indissolubilitatis & vinculi lex amplius adstringebat. Ad D. Bernardi auctorit. Res. S. Patrem hoc intendere & probare, quòd DEUS aliquas actiones suâ lege prohibitas possit efficere licitas, quod tamen nulla possit humana potestas, idque probat admodum Scripturæ exemplis: hoc autem per materialem solum dispensationem sufficienter obtinetur, quippe quæ ex infinito DEI dominio, quod omnem creatam auctoritatem ac potestatem excedit, derivatur.

Opponuntur etiam quædam humanæ potestatis exempla. Primò. Summi Pontifices sæpius dispensarunt in matrimonio rato, cujus tantum vinculum est de jure naturæ. Secundò. Ecclē-
siæ di-

sa dispensat in votis, quorum obligatio est juris tam divini, quam naturalis. Tertio. Lege ufucapionis auferuntur & occupantur bona aliena, quod rursus est legi naturali contrarium. Quarto. Jure naturæ mutuo consensu clandestino contractus matrimonialis perficitur, & tamen hunc contractum jus positivum Tridentini invalidat.

Respond. Neque in istis exemplis intervenire aliquam formalem mutationem, aut dispensationem; sed tantum aliquam mutationem materiæ vel objecti. Nam quia fidelium voluntates Summo Pontifici tanquam Christi in terris Vicario moraliter sunt subiectæ, & subordinatæ, potest ille ex gravibus causis illorum consensum morali-

ter immutare, vel irritare, quo factio lex de indissolubilitate matrimonii, de redditione voti, &c. definit obligare, & sic patet responsio ad 1. & 2.

Ad 3. Resp. Lege ufucapionis non occupari alienum, sed acquiri proprium, atque dominium ab uno in alterum transferri, quod omnino rationi & æquitati naturali est congruum, quæ dicitur, intuitu boni communis à supremo Magistratu vel alti domini rerum proprietates & dominia aliquando auferri, vel ab uno in alterum transferri posse & debere.

Ad 3. Resp. Clandestini matrimonii valorem jure naturali tantummodo permissum esse, cui juri permissivo humanâ potestate aliquid addi, vel detrahi posse extra dubium est.

DISPUTATIO XXXIII.

DE

Lege Divina positiva antiqua & nova

ad q. 98. & seqq.

LEgis Divinæ necessitatem S. D. q. 91. a. 4. probat hæc ratio: Hominem elevatum in finem beatitudinis supernaturalis oportebat dirigi in finem illius beatitudinis: hoc autem non præstabat lex naturalis, quæ nec finem naturalis felicitatis transcendit, neque actiones particulares satis determinat: Neque præstabat lex humana, quippe quæ tantum versatur circa actus externos humanæ cognitioni, & judicio subiectos: neque omnia vitia prohibere, aut punire potest. Debit itaque dari lex Divina, quæ etiam interni actus ad honestatem supernaturalem in particulari dirigerentur, & vitia beatitudini opposita prohiberentur, unde psal. 101. dicitur: *Lex immaculata, testimonium fidele, convertens animas, &c.* Dividitur lex Divina in Veterem & Novam, seu Veteris & Novi Testamenti, de quâ deinceps.

ARTICULUS I.

Quenam legis antiquæ, & novæ differentia?

SUMMARIÆ.

1. Quid sit antiquum Testamentum?
2. Quid novum?
3. Omnis causalitas gratiæ in quocunque statu pertinet ad novum Testamentum.
4. Legis Mosaicæ & Evangelicæ præcipua differentia.
5. Aliæ differentie accidentales.
6. Triplicia præcepta legis antiquæ.
7. Ceremonialia & judicialia erant figurativa.
8. Omnia præcepta moralia legis Veteris aliquo modo continebantur in Decalogo.
9. Quâ ratione moralia pertinuerint ad legem Veterem?
10. Quotuplicia fuerint præcepta ceremonialia?
11. Quotuplicia præcepta judicialia?

§. I.

Differentia antiqui & novi testamenti.

1. Quia lex antiqua etiam appellatur lex antiqui Testamenti, & lex nova novi Testamenti, evidendum imprimis, quæ sit utriusque Testamenti

notio & distinctio. Igitur Testamentum Divinum, ut docet Illustris. Reding. q. 15. a. 3. n. 4. significat universam Divinam promissionem & pactum, quo humana communitas sub certis legibus & ritibus aggregatur: idque post eversum primum Testamentum annexum statui Innocentiæ, quo promissa fuit posteritati ex Adamo propagandæ justitiæ originalis, sub conditione observandi Divina mandata, præcipue de non comedendo fructu ex ligno scientiæ boni & mali, duplex è S. Script. nobis innotescit, Vetus, & Novum. Vetus est promissio de conferendis temporalibus bonis populo Israelitico, & de Christo ex ipsorum sanguine nascituro, sub conditione præscriptarum & promulgatarum per Moysen legum, caeremoniarum, & Sacrificiorum, quibus ipse Christus, & gratia per ipsum conferenda significabatur. Hoc vetus Testamentum jam sumpsit initium à temporibus Abrahami; ad ipsum quippe primitus facta fuit promissio, quod ejus posteris tribuenda esset terra Chanaan, & quod in ipsius semine, h. e. Christo ex ejus sanguine